

คู่มือ

การปลูกเสาวรสเพื่อสร้างรายได้

จัดทำโดย

นายวัชรพล นวลวงศ์ขจร

พนักงาน (ระดับ 5) งานสวนป่าหลวงสันกำแพง

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่

งานสวนป่าหลวงสันกำแพง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

แบบฟอร์ม knowledge capture

เรื่อง การปลูกเสาวรสเพื่อสร้างรายได้

สรุปโดย นายวัชรพล นวลวงศ์จร พนักงาน (ระดับ5) งานสวนป่าหลวงสันกำแพง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้
เขตเชียงใหม่

เหตุผลและความจำเป็น

งานสวนป่าหลวงสันกำแพง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่ เป็นสวนป่า โครงการ 2 เป็นพื้นที่สวนป่าเพื่อการอนุรักษ์ และอยู่ระหว่างดำเนินการขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ชนิดพันธุ์ไม้ ที่ปลูก ยูคาลิปตัส สนสามใบ และสัก สวนป่าจึงไม่มีรายได้จากการดำเนินงาน จึงมีแนวคิดที่จะสร้างรายได้ให้หน่วยงาน โดยปลูกเสาวรส เพื่อจำหน่ายให้กับมูลนิธิโครงการหลวงศูนย์พัฒนาแม่ทาเหนือ ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้งานสวนป่าหลวงสันกำแพง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เขตเชียงใหม่

เสาวรส (Passion fruit) เป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่ถูกนำเข้ามาปลูกในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 เพื่อใช้น้ำผลไม้ในอุตสาหกรรมแปรรูปแต่อย่างไรก็ตามมีผู้บริโภคจำนวนมากที่นิยมนำผลเสาวรสมาบิโรคสด ปัจจุบันเสาวรสหวาน พันธุ์ Royal Project Foundation หรือ มูลนิธิโครงการหลวง (RPF3) ได้กลายเป็นไม้ผล เศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของพื้นที่สูง เพราะปริมาณผลผลิตที่ตลาดต้องการในแต่ละปีมีจำนวนมาก แต่ยังไม่เพียงพอความต้องการของตลาด โดยราคาของผลผลิตคงที่และสูงกว่าเสาวรสปันธ์แปรรูปที่เกษตรกรเคยปลูก มาก่อน และนับจากปี พ.ศ. 2550 เสาวรสหวานนั้นมีปริมาณผลผลิตที่ส่งจำหน่ายผ่านตลาดโครงการหลวงสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับผลไม้ชนิดอื่นๆ ที่โครงการหลวงส่งเสริมปลูก

ดังนั้นงานสวนป่าหลวงสันกำแพง จึงได้จัดทำคู่มือ “ปลูกเสาวรสเพื่อสร้างรายได้” เพื่อเป็นคู่มือการปลูก เสาวรสของสวนป่า และให้เกษตรกรผู้สนใจปลูกเสาวรส ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆสวนป่าได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

เสาวรส

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Passiflora laurifolia* L.

ชื่อสามัญ : Jamaica honey-suckle, Passion fruit, Yellow granadilla

วงศ์ : Passifloraceae

ชื่ออื่น : สุนทรส (ภาคกลาง) กะทกรก (ภาคเหนือ)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ : เป็นไม้เถา เถามีลักษณะกลม ใบ เป็นใบเดี่ยว ขอบใบหยักลึก ที่ก้านใบมีต่อมใบ ดอกหนา เป็นมันสีเขียวแก่ ดอก ออกดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ ห้อยคว่ำคล้ายกับดวงไฟโคม กาบดอกหุ้มสีเขียว กลีบชั้นนอกเป็นรูปกระบอก ปลายแฉกด้านหลังมีสีเขียวแก่ ด้านในมีสีม่วงอ่อนประกอบด้วยจุดแดง ๆ กลีบชั้นในลักษณะคล้ายกับตัวแฉกของกลีบชั้นนอก สีม่วงอ่อนหรือชมพูอ่อนมีประสีแดงแซม กลีบย่อยกลางมีเป็นชั้น ๆ สองชั้นแต่ละกลีบค่อนข้างกลม สีม่วงแก่ พาดด้วยปลายสีขาวสลับแดง มีเกสรอยู่ตรงกลางสีเขียวขาว ดอกมีกลิ่นหอมแรงจัดมาก ผลเป็นรูปไข่หรือไข่ยาว มีหลายพันธุ์ บางพันธุ์ ผิวผลสีม่วง สีเหลือง สีส้มอมน้ำตาล เปลือกผล เรียบ เนื้อรับประทานได้ มีเมล็ดจำนวนมาก อยู่ตรงกลาง

สรรพคุณ : ลดไขมันในเส้นเลือด

วิธีและปริมาณที่ใช้ : ใช้ผลที่แก่จัด ไม่จำกัดจำนวน ล้างสะอาด ผ่าครึ่ง คั้นเอาแต่น้ำ เติมเกลือและน้ำตาลเล็กน้อย ให้รสกลมกล่อมตามชอบ ใช้ดื่มเป็นน้ำผลไม้ ลดไขมันในเส้นเลือด

วิธีปลูกและดูแลเสาวรส

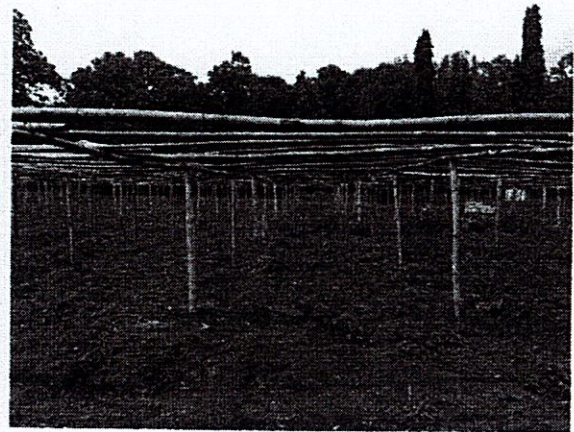
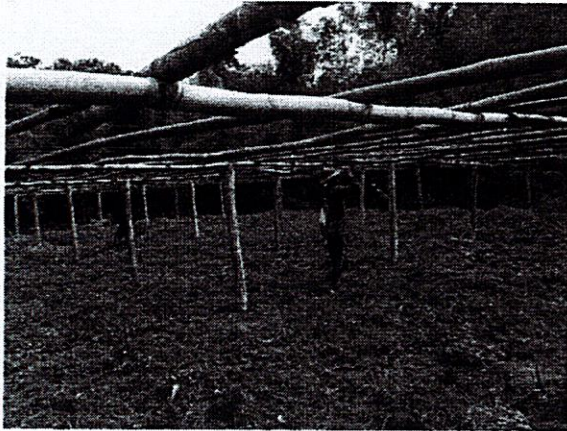
เสาวรส เจริญเติบโตได้ดีในภูมิอากาศที่อบอุ่นและต้องการแสงแดดเต็มที่และดินที่ระบายน้ำได้ดี เพื่อที่จะให้ผลดี จำเป็นต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการติดผล แต่ต้องระวังน้ำขังบริเวณราก

1.การคัดเลือกและเตรียมพื้นที่

คัดเลือกพื้นที่ที่สภาพแสงแดดส่องถึงเต็มที่ น้ำไม่ท่วมขัง และไถพรวนดินให้ร่วนซุยและตากแดด อย่างน้อย 2-4 สัปดาห์ ก่อนปลูกเสาวรส

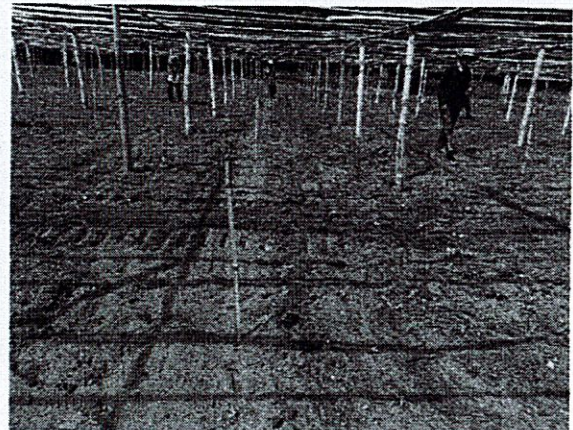

2.ทำค้ำด้วยไม้ ค้ำเสาfras แบบเป็นผืน เสาจากไม้ยาว 2.20 เมตร และใช้ไม้รวก ไม้บง ทำค้ำ พูกมัดด้วยลวดให้แน่นหนา

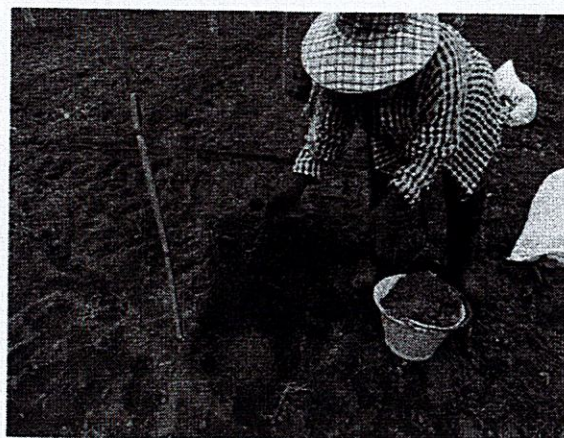

3. ทำไม้หลักและปักหลักหมายแนวปลูก

เป็นหลักไม้ไผ่ หรือไม้รวกขนาดโตประมาณ 1 นิ้ว ยาวประมาณ 1.20 เมตร เลือกระยะปลูก 3 x3 จะได้จำนวน 177 ต้นต่อไร่ หรือ 4x4 จะได้จำนวน 100 ต้นต่อไร่ แล้วปักหลักหมายแนวปลูกให้เป็นระเบียบและถูกต้องตามแผนที่วางไว้

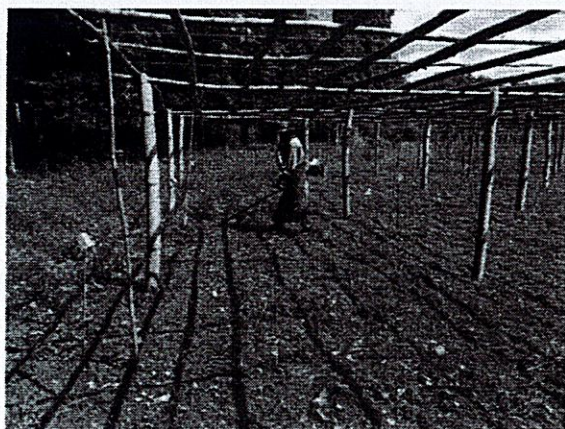
4. ขุดหลุม และรองกันหลุม หลุมปลูกควรมีขนาด (30 x 30 x 30 ซม.) และรองกันหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์

5. การปลูกเสาวรศ เมื่อปลูกต้นกล้าแล้วให้ใช้หลักไม้ไผ่ขนาดเล็กความสูงถึงระดับค้ำปักและผูกเถาติดกับหลักหรือเสาข้าง เพื่อให้ยอดของต้นตั้งตรงตลอดเวลา ต้นกล้าจึงจะเจริญเติบโตได้เร็วและต้องคอยช่วยการผูกเถากับหลักอยู่เสมอๆ

6. ถากกำจัดวัชพืชครั้งที่ ปีละ 3 - 4 ครั้ง (ถากทั่วพื้นที่ และดายวงกลม) กำจัดวัชพืชใช้เครื่องตัดหญ้า ใช้สายเอ็นแทนใบมีดตัดวัชพืชป้องกันการตัดใส่ต้นเสาวรศ และใช้จอบถากรอบโคนต้น รัศมี 1 เมตร

7. ใส่ปุ๋ยบำรุงเสาวรศ

1. ปุ๋ยอินทรีย์ มีประโยชน์ช่วยในการปรับปรุงโครงสร้างของดิน ทำให้ดินเสาวรศมีความแข็งแรงและลดความรุนแรงของโรคไวรัส ซึ่งได้แก่ ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก โดยต้องใส่ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จะใส่พร้อมกับการเตรียมดินก่อนปลูกและหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตหมดแล้ว หลังจากทำการตัดแต่งกิ่งในแต่ละปี ในช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์โดยใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักประมาณ 10 กิโลกรัมต่อต้นตลอดปี อาจจะใช้วิธีโรยเป็นแถวระหว่างต้นหรือโรยรอบต้นแล้วไถพรวนหรือใช้ดินกลบ

2. ปุ๋ยเคมี โดยทั่วไปจะใช้อย่างต่อเนื่อง ครึ่งละจำนวนน้อยแต่บ่อยครั้งอัตราปุ๋ยเคมีที่ใช้จำนวน 150-200 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี หรือประมาณ 1 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี

2.1 การปลูกเสาวรศปีที่ 1 ระยะหลังปลูกจนถึงอายุ 5-7 เดือนหรือเริ่มติดผล ใส่ ดังนี้

- ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 300 กรัมต่อต้นต่อปี
- รองกันหลุม 100 กรัม
- แบ่งใส่ทางดิน 2 ครั้ง สูตร 46-0-0 อัตรา 200 กรัมต่อต้นต่อปี
- สูตร 8-24-24 แต่ละครั้งประมาณ 40 กรัมต่อต้นแบ่งใส่เดือนละครั้งโดยผสมน้ำราดหรือใส่ทางดิน

ระยะก่อนเก็บผลผลิต 1 เดือนจนถึงสิ้นสุดฤดูกาล

- ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 อัตรา 300 กรัมต่อต้นต่อปี ใส่ทางดินเดือนละครั้ง ประมาณ 50 กรัมต่อต้น
- สูตร 0-0-50 หรือ 0-0-60 อัตรา 200 กรัมต่อต้นต่อปี ใส่ทางดินเดือนละครั้ง ในระหว่างกลางของการ

ใส่ปุ๋ย

8. ใส่ปุ๋ยทางใบ (ปุ๋ยธาตุอาหารรองและธาตุอาหารเสริมต่างๆ)

ธาตุอาหารรอง (secondary macronutrients) ที่พืชต้องการ ได้แก่ แคลเซียม (Ca), แมกนีเซียม (Mg) ส่วนธาตุอาหารเสริม (micronutrients) ที่พืชต้องการในปริมาณน้อยแต่ก็ขาดไม่ได้ ได้แก่ โบรอน (B) การใส่ธาตุอาหารเหล่านี้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้พืชเจริญเติบโตได้เต็มศักยภาพ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

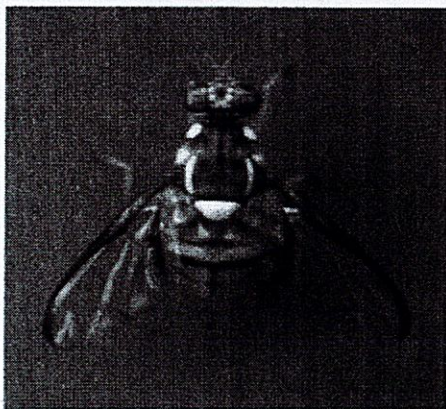
9. โรคแมลงศัตรูเสาวรที่สำคัญ และการกำจัด

9.1 โรค สแคบ เชื้อรา ใช้ไตรโคเดอร์มา ซึ่งเป็นเชื้อราที่มีประโยชน์ในการป้องกันและกำจัดเชื้อรา โดยฉีดพ่นสลับกับ Bacillus Subtilis (บีเอส) ในช่วงต้นกล้าถึงระยะการเจริญเติบโต ช่วงติดดอก ถึงระยะก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิต

9.2 แมลงศัตรูของเสาวร แมลงวันทอง และ เพลี้ยไฟ (Thrip)

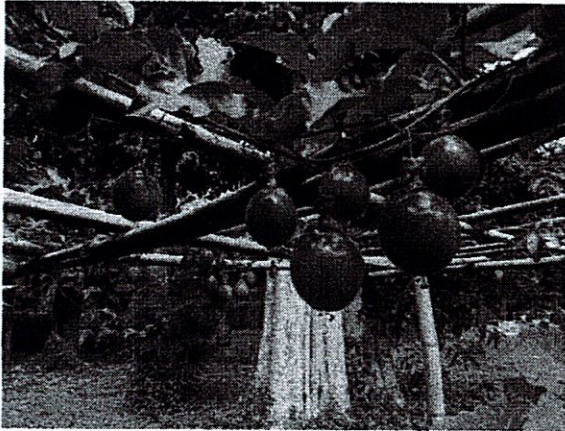
9.2.1 แมลงวันทอง ใช้สารเคมีกำจัดแมลง เช่น ไตรคลอร์ฟอน (trichlorfon) ฉีดพ่นในแปลงเสาวรเมื่อพบเจอตามคำแนะนำ

9.2.2 เพลี้ยไฟ (Thrip) ใช้ อิมิดาโคลพริด, อะบาเม็กติน ฉีดพ่นในแปลงเสาวรเมื่อพบเจอตามคำแนะนำ

10. การให้น้ำ เสาวรให้ผลผลิตตลอดปีจำเป็นต้องให้น้ำฤดูแล้งประมาณ อาทิตย์ 1-2 ครั้ง ซึ่งสามารถให้ได้หลายวิธี เช่น สปริงเกอร์ หรือให้น้ำทางสายยาง เป็นต้น

11. การปลิดผล ใน1เถาเสาวรสจะให้ผลที่มีคุณภาพดีเป็นชุด ชุดละ 3-4 ผล หลังจากติดผล 1 ชุดแล้วผลชุดต่อไป มักมีขนาดเล็กเนื่องจากมีอาหารไม่เพียงพอจึงต้องปลิดทิ้งบ้าง นอกจากนี้ยังมีผลที่บิดเบี้ยวเนื่องจากการทำลายของ โรคและแมลงซึ่งต้องปลิดทิ้งด้วย โดยปลิดเมื่อผลยังมีขนาดเล็กอยู่

12. เก็บเกี่ยวผลผลิต ผลเสาวรสจะสุกเมื่ออายุ 50-70 วันหลังดอกบาน ระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว คือ เมื่อผลเปลี่ยนเป็นสีม่วงแล้วประมาณ 70-80 เปอร์เซ็นต์ โดยสีของผลจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดงอมม่วง เก็บเกี่ยวโดยใช้กรรไกรตัดขั้วผลจากต้นให้ขั้วผลสั้นติดผลแล้วจึงนำมาบ่มเพื่อให้สีของผลสวยและมีรสชาติดีขึ้น และ จะทำการเก็บเกี่ยวทุกๆ 5-7 วันต่อครั้ง

13. การบ่มเสาวรส ก่อนการบ่มต้องล้างทำความสะอาดเสาวรสก่อนแล้ว ใช้แคลเซียมคาร์ไบด์หรือถ่านแก๊ส ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น ใส่ผลเสาวรสลงในภาชนะ เช่น กล่องกระดาษแล้วนำแคลเซียมคาร์ไบด์หรือถ่านแก๊สใส่ภาชนะเล็กๆ หรือห่อด้วยกระดาษพรมน้ำเล็กน้อยให้เกิดก๊าซอะเซทิลีน แล้วปิดภาชนะทิ้งไว้ 2-3 วัน ผลจะเปลี่ยนเป็นสีม่วงแดงเข้มจึงส่งจำหน่าย

